

BÂBÜR UN "RİSÂLE-İ VÂLİDİYYE TERCÜMESİ" ADLI ESERİ

Doç. Dr. ALİ FUAT BİLKAN

Fatih Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

Öğretim Üyesi

ÖZET

Hindistan'da kurduğu Bâbü'r Devleti ile Türk tarihinde önemli bir sayfa açan Bâbü'r Şâh, sanat ve edebiyatla yakından ilgilenen ve hükümdar şahsiyetinin yanısıra, sanatkâr hüviyetiyle de tanınan büyük bir isimdir. Çağatay Türkçesi'nin bilhassa Hindistan coğrafyasına taşınmasında etkili rol oynayan Bâbü'r, aynı zamanda burada gelişen Türk şiir geleneğinin ilk temsilcisi sayılmaktadır. Nesir ve nazım alanında yazdığı eserleri, onun çok yönlülüğünü göstermektedir. Bâbü'r'ün yazdığı eserlerden en önemlisi Divân'ıdır. Divân nüshalarında bulunan ve esasen müstakil bir eser olarak kabul edilmesi gereken "Risâle-i Vâlidîyye Tercümesi", bu hükümdar şairin mistik yönelişlerini de yansıtmaları bakımından önem arz etmektedir. Bâbü'r Divânı'nın Hindistan'ın Rampur şehrindeki Raza Kütüphanesi'nde bulunan nüshası, bir rubâ'inin bizzat Bâbü'r tarafından yazılması yönüyle Bâbü'r'ün kendi el yazısını ihtivâ etmesi bakımından dikkat çekicidir. Batılı araştırmacıların da üzerinde pek çok çalışma yaptıkları Bâbü'r'ün hatıralarında, onun hususî hayatına ait bilgiler yer almaktadır. Bâbü'r, rahatsızlandığı bir sırada, şifa bulmayacağı inancıyla Türkistan'ın manevî dinamiklerinden Hoca Ubeydullah Ahrârî'nin "Risâle-i Vâlidîyye" adlı eserini nazmen tercüme etmiştir. Şair, kısa bir zamanda iyileşmesini de Ahrârî'nin kudsîyetine bağlamış ve böylece büyük mutasavvıf Hoca Ubeydullah Ahrârî'ye olan bağlılığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler:

Bâbü'r, Risâle-i Vâlidîyye Tercümesi, Yazılış Sebebi, Ubeydullah Ahrârî

GİRİŞ

Bâbü'r Devleti'nin kurucusu büyük Türk hükümdarı Zahîrüddîn Muhammed Bâbü'r (1483-1530), siyâsî ve askerî dehasının yanısıra, Hindistan'da Türk dili ve Türk şiir geleneğini sürdürmekle, çok önemli bir tarihî ve kültürel misyonu da gerçekleştirmiştir. Etrafına ünlü şair, musikişinâs, hattat ve âlimleri toplayan Bâbü'r, sanatın hemen her türüyle ilgilenmiştir. O, sadece şiir söylemekle kalmamış, şiirin ve edebî eserlerin teorik yönleriyle de ilgilenmiştir. Bâbü'r'ün, Uygur ve Arap harflerini birleştirerek "Hatt-ı Bâbü'rî" adı verilen yazı sitilini icat ettiği de bilinmektedir. (Alparlan ; 1980)

Eğlence ve içki alemlerine çok düşkün olan Bâbü'r, musikî icrâ etmedeki kâbiliyeti ile de ün yapmıştır. Bâbü'r'ün en tanınmış eseri olan Bâbü'r-nâme, "Vekayî' " adıyla da bilinmektedir. Nesir alanında Çağatay Türkçesi'yle yazılmış en önemli eserlerden biri olan Bâbü'r-nâme'de, Bâbü'r'ün hayatı, düşünceleri, mâceraları ve pek çok hususiyeti samimî ve akıcı bir dille anlatılır. XVI. yüzyıl sonunda Bayram Han'ın torunlarından Abdürrahim Mirza Han tarafından Farsça'ya çevirilen eser, 1922'de Pavet de Courteille tarafından Fransızca'ya ve aynı yıl A. S. Baveridge tarafından İngilizceye tercüme edilmiştir. Eser, Reşit Rahmeti Arat tarafından günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Eserin en önemli neşirlerinden biri Şinasi Tekin ve Gönül Alpay Tekin tarafından Harvard Üniversitesi yayınları arasında gerçekleştirilmiştir. (Tekin ; 1993)

Bâbü'r'ün bir diğer eseri, M. Fuad Köprülü tarafından 1923 yılında Paris'te bulunan ve Türklere mahsus bazı nazım şekilleri, aruz vezniyle ilgili bilgiler ve pek bilinmeyen birkaç edebî sanatın anlatıldığı "Aruz Risâlesi"dir. Eserin en önemli özelliklerinden biri de bizzat Bâbü'r tarafından geliştirilen aruz kalıplarını ihtivâ etmesidir. Bâbü'r'ün "Mübeyyen" adındaki eseri ise, onun edebî kişiliği kadar, fikrî ve dinî hususiyetini de göstermesi bakımından dikkate değer eserlerindedir. Hanefî fıkhıyla ilgili olan bu manzum eser, Hümâyûn ve Kâmrân'a öğüt vermek amacıyla kaleme alınmıştır.

RISÂLE-İ VÂLİDİYYE TERCÜMESİ

Bâbü'r Divânı'nın mevcut 8 nüshası bilinmektedir. Bu nüshalardan altısını mukayese ederek sağlam bir metin oluşturan Bilâl Yücel'in çalışması yakın zamanda yayınlanmıştır. (Yücel ; 1995) Bilâl Yücel'in neşrettiği ve "klâsik divan tarzında tertip edilmemiş olan" Bâbü'r Divânı'nın muhtevası şu şekildedir : Risâle-i Vâlidîyye Tercümesi, 119 gazel, 18 mesnevi, 210 rubâ'î, 57 mu'ammâ, 19 kıt'a, 15 tuyuğ, 79 matla', 7 masnû' şiir, 16 nâtamam gazel, 3 nazm, 16 musarra' beyit, 5 müfred, 4 mensur parça bulunmaktadır. Ayrıca, Farsça olarak 2 gazel, 12 rubâ'î, 8 kıt'a, 17 matla', 1 mensur parça vardır.

Bâbü'r Divânı'nın nüshaları arasında yer alan ve Hindistan'ın Rampur şehrindeki Raza Kütüphanesi'nde bulunan Bâbü'r Divânı, "Risâle-i Türkî" adıyla 19 numarada kayıtlıdır. Eserin faksimilesi, 1910 yılında Denison Ross tarafından yayınlanmıştır. (Ross ; 1910) Eser, aslında şairin Ubeydullah Ahdârî'nin "Risâle-i Vâlidîyye" adlı eserinin tercümesinden oluşmaktadır. Ancak eserde, çeşitli nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerin de yer alması, onun "Divân" olarak yorumlanmasına yol açmıştır. Bâbü'r'ün "Risâle-i Vâlidîyye Tercümesi", Bâbü'r Divânı'nın diğer nüshalarında da bulunmaktadır. Eseri, Raza Kütüphanesi'nde incelememiz neticesinde, şimdiye kadar eser hakkında - bilhassa E. Denison Ross neşrinde- eksik gördüğümüz bazı hususları tamamlamayı uygun gördük.

"Risâle-i Vâlidîyye Tercümesi" veya diğer adıyla "Bâbü'r Divânı'nın Rampur Nüshası", yaprakları koparılmış ve büyük boy kağıtlara yapıştırılmak suretiyle tamir görmüştür. Orijinal cilt yerine karton büyük boy ciltle yeniden ciltlenmiştir. Eserin tavsifi şu şekildedir :

Kapakta, daha sonradan yazılmış "Risâle-i Türkî, manzum" ifadesi bulunmaktadır. Zahriyyede, eserde Bâbü'r'ün yazısının bulunduğu kaydı ile "Türkî, 19" yazısı ve hepsi de okunamaz durumda olan 5 ayrı mühür bulunmaktadır. Sondaki mühürler de okunamamaktadır. Eser, 20 yapaktır. Her sayfada muhtelif satırlar mevcuttur. Eserde lb.2a, 12b, 18b tezhiplidir. Eserin sonunda 935

tarihi bulunmaktadır. Eser, altın renginde cetveli olup başlıklar, ayetler ve Bâbü'r adının geçtiği mısralar da altın rengindedir. Yazı cinsi, "nesih", kağıt cinsi "Keşmir'i" kağıttır. Eserin orijinal cildi yerine sonradan yapılmış karton cilt bulunmaktadır. Eserin ebatları : 36 x 29 , 17.5 x 11'dir. Vr.4a, 7b , 9b'de kenarda tashihler vardır.

Nüşhanın başında Risâle-i Vâlidîyye Tercümesi bulunmaktadır. Toplam 243 beyitlik bu mesnevi, "Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün" vezniyle yazılmıştır. 20a'da : "Harrarahu Bâbü'r düşenbe 15 Rebiulahir, sene 935" telif kaydı vardır.

Eserde 1 gazel, 2 mesnevi, 22 rubâî, 6 matla',1 nâ-tamâm gazel, 2 Farsça rubâî, 3 Farsça kıt'a, 1 Farsça matla' (12b-19a) ve mensur Aruz Risâlesi (19a-20a) yer almaktadır.

Eser : Hak ta'âlâga diyin hamd ü sipâs
Kühîga yitmes anıng vehm ü kıyâs
beyitiyle başlamakta ve :

"Hindistân cânibi 'azîmet kılğalı itilgan eş'âr bu irdi kim tahrîr kıldım ve kıçkan vakâyi' ol durur kim tahrîr kılıp tûrmin neçük kim bu evrâkta mesturdur ve ol eczâda mezkûr.

Harrarahu Bâbü'r düşenbe 15 Rabiul-ahir sene 935" ifadesiyle son bulmaktadır.

Eserde, son yaprakta farklı bir yazıyla yazılan bir rubâî bulunmaktadır. Bu rubâinin üçüncü mısranın ilk kelimesi ve son mısraı okunamaz durumdadır. Rubâinin sadece ilk iki mısraı sağlıklı olarak okunabilmektedir :

"Her vakt ki görgesin mining sözümi
Sözümni okuyup yâd kılğasın özümni
.....bile gönglümi Hudâ iylep şâd
.....

E.Denison Ross, "The Poems of The Emperor Bâbü'r" adlı neşrinde, eserin orijinalindeki bu son iki mısraı almamış ve hatta orijinal fotoğrafta da bu son iki mısraı göstermemiştir. Oysa şiirin bir rubâî olduğunu, yine kenardaki(20a) bir nottan anlıyoruz. Bâbü'r'ün torunlarından Şâh Cihân'a ait olan ve bu son şiirin Bâbü'r'ün kendi hattıyla

yazılmış bir rubâî olduğunu bildiren Farsça ifadeler şu şekildedir :

"In rubâ'î-i Türkî ve ism-i mübârek be-tahkik hatt-ı ân hazret-i firdevs-mekânî Bâbü'r Pâdişâh Gâzî enârallahu burhânehu est. Harrerehu Şâh Cihân Bin Cihângir Pâdişâh Bin Ekber Pâdişâh Bin Hümayun Pâdişâh Bin Bâbü'r Pâdişâh"(Bu Türkçe rubâî ve kutlu isim, gerçekten, O cennet-mekân Bâbü'r hazretlerinin -Allah delilini yüce kılsın, nurlandırısın- hattıyla yazılmıştır. Bunu Bâbü'r oğlu Hümayun oğlu Ekber oğlu Cihangîr oğlu Şâh Cihan yazdı.)

RISÂLE-İ VÂLİDİYYE'NİN YAZARI : UBEYDULLAH AHRÂRÎ

Bâbü'r'ün Tercüme ettiği Risâle-i Vâlidîyye adlı eser, Türkistan âlimlerinden Ubeydullah Ahrârî'ye aittir. Asıl adı Ubeydullah bin Mahmûd bin Şehâbüddîn olan bu zât, kaynaklarda Hoca Semerkandî ve Nâsîrüddin Ubeydullah Ahrar olarak da geçer. 1403 yılında Dağıstan'da doğan Ubeydullah Ahrârî, Ya'kûb-ı Çerhî'nin talebesidir. Nakşibendi tarikatının ileri gelenlerindedir. Abdullah İlâhî, Emîr Ahmed Buhârî, Abdullah-ı Semerkandî, Mevlânâ Muhammed Kâdî gibi talebeler yetiştirmiştir. Feridüddîn Attar'ın Tezkiretü'l-Evliyâ adlı eserinde fizikî vasıfları ve sosyal çevresi şöyle anlatılır :

"Uzun boylu, esmer renkli,güler yüzlü,sakalı büyük ve beyazdı. Nurlu yüzünü gören duâ ve sena ederdi. Müridlerini bir baba şefkatiyle sever,saâdete gark ederdi. Zâhiri ve bâtınî ilimlerle mücehhezdi. Herkes tarafından sevilmesine ve aranmasına güzel ve samimî sözleri birer hüccettir. Neseben Hazret-i Ömer'e mensuptu. Taşkent'te zirâatle uğraştı. Sayısız geliri vardı. İkbalde külfeti kaldırmıştı. "Yâr çün yanındadır; beyhude feryâd eyleme" derdi." (Feridüddîn-i Attar ; 1983)

Alî Şîr Nevâyî, "Nesâyimü'l-Mahabbe min Şemâyimi'l-Fütüvve" adlı eserinde, Ubeydullah Ahrârî hakkında şu bilgileri verir: "Alamın mevlidi Taşkenddür. Ve ataları derviş kişi irmiş. Ve ana tarafıdın hemânâ ki Şeyh Zuhûr ki ol vilâyetde müte'ayyin şeyh imiş, ana yiterler. Ve özleride

bu iş çâşnisi tufüliyyet eyyâmudın bar irmiş. Yiğit bolgandın sonra kim seyâhatka kadem koyuqturlar, köp meşâyih ve evliyâ hıdmetiga yitip sohbetleriga müşerref boluqturlar. (.....) Ve Mâverâu'n-nehr meşâyihudın Hâce Muhammed-i Pârsâ rahi-mehu'llâhu ta'âlâ mülâzemetiga yitipdürler. Mevlânâ Nizâmud-dîn-i Hâmûş bile sohbet tutuqdurlar. Mevlânâ Ya'kûb-ı Çerhî kuddise sırruhudın irşâdlar ve terbiyetler tapıqdırlar." (Eraslan ; 1979)

Fındıklık İsmail Efendi, Ubeydullah Ahrârî'den "meşhûr-ı cihân" ve "gavs-ı edvâr" olarak bahseder. (Özcan ; 1989) Şeyhî Mehmed Efendi de "Vekayîü'l-Fudalâ"sında : "Silsile-i 'aliyyenün ser-levha-i 'âşıkânı Hâce Nasrî'd-dîn Abdullah Ahrâr hazretleridir. (...) 'Ubeydullah Ahrâr hazretlerinin halifeleri Şeyh Abdullah İlahî'dür." diyerek onun Nakşibendiyye büyüklerinden olduğunu belirtir. (Özcan ; 1989)

Kaynaklarda belirtildiğine göre, Hoca Ubeydullah Ahrârî, 1490 yılında Semerkand'da vefat etmiştir.

ESERİN YAZILIŞ SEBEBİ

Hoca Ubeydullah Ahrârî'nin tasavvufî ahlak konusunda Farsça yazdığı Risâle-i Vâliyye, Ortaasya ve Uzakdoğu müslümanları arasında çok sevilmiş ve okunmuştur. Eser, pek çok dile çevirilmiş ve bilhassa Nakşî çevrelerin el kitaplarından biri olarak kabul edilegelmiştir. Bâbü, ünlü Vekayî'sinden öğrendiğimize göre, hastalandığı bir sırada, tıpkı Kasîde-i Bürde şairinin yazdığı şiirin hikmeti mucibince felçten kurtulması gibi, bu eserin manzum tercümesini gerçekleştirerek hastalıktan kurtulacağına inandığını belirtmiş ve neticede hastalıktan kurtulunca, "risâle nazımının kabul edildiğini" anlayacağını da söylemiştir. Bir nevi tefeül sayabileceğimiz bu hadise, Bâbü gibi büyük bir Türk hükümdarının arkasındaki manevî dinamikleri belirtmesi bakımından önemlidir. Ayrıca eserin tasavvufî ahlâk ve nasihatnâme özelliği taşıması da şairin tasavvufa olan meylinin bir göstergesi sayılmaktadır. Bâbü'nâme'de yer alan aşağıdaki ifadeler, şairin manevî hayatını da ihtivâ eder niteliktedir :

"Âdına küm aynın yegirme üçide harârâfî bedenimde zâhîr boldı, andağ kim jum'a namâzını masjide taşvîş bile ötedim. Namâz-ı peşîn ihtiyâtını kelip kitâbhâne bir zamândın song meşakkat bile ötedim. İndi yekşembe küni ısıtıp azraq tepredim. Sişembe giçesi Sefer aynın yigirmi yidide Hâce 'Ubeydullahning Vâliyye risâlesini nazm kılmak hâtırmıga kiçti. Hazretning rûhıga ilticâ kılıp gönglümga giçürdüm kim eger bu manzûr ol hazretning makbûl bo-lur hod neçük kim sâhib-i Kasîde-i Bürdening kasidesi makbûl tüşüp özi iflic marazdın halâs boldı, min dağı bu 'ârizadın kutulup nazımın kabûlga delili bolgusıdır. Uşbu niyyet bile remel-i müsedd-i mahbûn 'aruz u darbgâh ebtergâh mahbûn mahzûf veznide kim Mevlânâ 'Abdu'r-rahman Câmîning Subha'sı hem bu veznedür, risâle nazmıga şürû' kıldım. Hem uşal giçe on üç beyt ayıldı. İltizâm yosunluk künde on beyttın kemrak ayılmas idi. Gâlibâ bir kün terk boldı. Otken yıl ve her mühmel mundak 'âriza kim boldı akalli bir ay kırk güнге tarttı. Tengri 'inâyeti bile hazretning himme-tidin pençenbe günü aynın yigirme tokuzıda andaki efsürde boldı. Özge bu 'ârizadın halâs boldum. Şenbe günü Rabî'u'l-evvel aynın sekizinde risâle sözlerinin nazm kılmag ihtitâmıga yiti. Bir kün ellig iki beyt ayıldı." (Tekin ; 1993)

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi Bâbü, bu mesneviyi 27 Safer 935 salı (6 Kasım 1528) gecesi yazmaya başlamış ve tam onbeş günde, 8 Rebiülevvel 935 cumartesi (21 Kasım 1528) günü bitirmiştir.

Bâbü'nün yukarıdaki ifadeleri, şairin bu eseri yazma şeklini, ruh hâlini ve samimi inanç sahibi bir kişi olarak duygularını da yansıtmaktadır. Cuma günü ateşi yükselip namazı bile zor kılacak derecede rahatsızlanan Bâbü, nihâyet Hoca Ubeydullah'ın "Risâle-i Vâliyye"sini nazma aktarıp hazretin ruhaniyetine ilticâ ederek içinden niyet tutar. Buna göre, eğer bu hareketi ma'nen makbul karşılanırsa, bunun işareti olarak şair de hastalıktan kurtulacaktır. Eserini, Molla Câmî'nin "Sub-

ha" adlı eserinin yazıldığı vezinde kaleme alan Bâbü, neticede Allah'ın inayeti ve hazretin himmetiyle bu hastalıktan kurtulur. Bâbü'ün bilhassa bu olaydan sonra mistik bir hayat yaşamaya başladığı, hatta bir ara "devlet idaresini bırakıp, yanına sadece tek hizmetçi ve ibrik alarak bahçenin kuytu bir köşesine çekilmeyi" (Yücel ; 1995) düşündüğü bilinmektedir.

ESERİN MUHTEVASI

Şairin, Vekayi' adlı eserinde de görüleceği gibi, Bâbü büyük bir azim ve cesaret sahibi bir hükümdardır. Onun, "Risâle-i Vâlidîyye" gibi Türkistan'da önemli bir referans eser olan bu tasavvufî eseri, manzum olarak tercüme etmesi, aksiyoner kişiliğinin köklü bir manevî temel üzerine binâ edildiğini göstermektedir. Şairin bu önemli eserinin metni, Bâbü Divânı (Yücel; 1995) içerisinde neşredilmiştir. Eser, pek çok klasik eserde olduğu gibi, Allah'a hamd ü senâ ile başlamaktadır. Yedi beyitlik bu "tevhit"ten sonra, altı beyit-

lik bir na't yer almaktadır. Bâbü, "Risâle Nazmının Sebebi" bölümünde, Hoca Ubeydullah Ahrârî'yi şöyle övmektedir :

Hâceler hâcesi ol Hâce 'Ubeyd
Hâdim ü çâkeri Şiblî vü Cüneyd (vr.2b)

Eserin "feyizlerinden istifade ettiği"ni söyleyen Bâbü, eserin mütercimi olduğunu da yine bu bölümde belirtmiştir. (vr.3a) "Risâle Şürû'ı" başlığı ile eserin tercümesine başlayan şair, toplam 213 beyitte, eseri hülâsa etmiştir. Eserin sonunda, üç beyitlik "Risale Hâtimesi" bulunmaktadır. Hoca Ubeydullah Ahrârî'nin, Bâbü tarafından nazmen tercümesi yapılan bu eserinde, "tasavvufun esasları" anlatılmaktadır. Nefis terbiyesi, tecellî, muhabbetullah, vahdet, zâhir-bâtin, feyz, cezbe gibi tasavvufî konuların işlendiği bu eser, Bâbü'ün dinî konulardaki seviyesini göstermesi bakımından önemlidir. Anlatımda yer yer âyet ve hadislerden alıntılar yapan şair, eseri Farsça'dan Türkçe'ye manzum olarak tercüme ederken nazım tekniği bakımından da başarı göstermiştir.

KAYNAKLAR

- ALPARSLAN, Ali , (1976), "Bâbü'ün icat ettiği "Bâbü'rî yazısı" ve onunla yazılmış olan Kur'an I, Türkiyat Mecmuası, XVIII, (1973-75), s. 161-168.
- ALPARSLAN, Ali. (1980), "Bâbü'ün icad ettiği Bâbü'rî yazısı, Türkiyat Mecmuası, XIX (1977-1979), s. 207-211.
- ERASLAN, Kemal. (1979), Alî Şîr Nevâyî, Ne-sâyimü'l-Mahabbe min Şemâyimi'l-Fütüvve, İstanbul, 507 s.
- FERÎDÜDDÎN-İ ATTAR. (1983) Tezkiretü'l Evliyâ, Sehâ Neşriyat, İstanbul, 292 s.
- ÖZCAN, Abdülkadir, (1989), Fındıklılı İsmail Efendi.Tekmiletü'ş-Şakaik Fî Hakk-ı Ehli'l-Hakaik, Çağrı Yayınları, İstanbul, C.5, 517+47 s.
- ÖZCAN, Abdülkadir, Şeyhî Mehmed Efendi, Ve-kayıü'l-Fudalâ, C.I, Çağrı Yay., C.3,İstanbul, 528+41 s.
- ROSS, E. Denison. (1910), A Collection of Poems by the Emperor Bâbü, Dîvân-ı Bâbü Pâdishâh, Journal of the Asiatic Society of Bengal, Vol.6, Extra No., Calcutta, 91 s.
- TEKİN, Şinasi. TEKİN. Gönül Alpay. (1993), Zahiruddin Muhammad Bâbü Mirza, Bâbü'nâma, Chaghatay Turkish Text with Abdul-Rahim Khankhanan's Persian Translation by W. M. Thackston, Jr., Published at The Department of Near Eastern Languages and Civilizations Harvard University, A.D. 1528-29, 737 s.
- YÜCEL, Bilâl. (1995), Bâbü Dîvânı, Gramer-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım, Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara, 575

BABUR'S WORK OF "RİSÂLE-İ VÂLİDİYYE TERCÜMESİ"

Assoc. Prof. Ali Fuat BİLKAN
Fatih University

ABSTRACT

Shah Babür, who by founding Babür State, opened new horizons in Turkish history. He not only acted as an artisan shah but also dealt closely with art and literature which has made him well-known. Having an effective role in spreading Cagatai Turkish in India, he is, at the same time, regarded as the first representative of Turkish poem tradition. The works he wrote both in prose and verse indicate his multi dimensional art. Divan is the most significant work among the works that he wrote. Risale-i Validiyye Tercümesi which is found in the transcripts of Divan and which should be, in fact, regarded as a complete work is important for showing the writer's mystical tendencies. The transcript of Babür's Divan in Raza Library, Rampur, India is significant because it includes a rubai which is written in the handwriting of Babür. Babür's diary on which western scholars have made many studies, includes information about his private life. Babür translated "Risale-i Validiyye" by the spiritual leader Hodja Ubeydullah Ahrari in order to recover from an illness while he was sick. The poet believes that his recovery was due to Ahrari's holiness and therefore he showed his loyalty to the great mystic Hodja Ubeydullah Ahrari.

Key Words

Babür, Risale-i Validiyye, translation, the purpose of writing, Ubeydullah Ahrari

Произведение Бабура “Рисале-и Валидийе Терджумеси”

Али Фуат БИЛКАН

Университет Фатих

РЕЗЮМЕ

Бабур Шах, основатель Государства Бабуридов, открыл новые горизонты в тюркской истории. Он знаменит не только как ценитель искусства и литературы, но и как правитель, который сам творил в сфере литературы. Бабур, имеющий важную роль в распространении Чагатайского Тюркского языка в Индии, в то же время считается первым представителем тюркской поэтической традиции здесь. Проза и поэзия Бабура показывает его многосторонность. Его самым важным произведением является Диван. “Рисале-и Валидийе Терджумеси”, встречаемый в рукописных экземплярах Дивана, однако считаемый многими как самостоятельное произведение, имеет большое значение с точки зрения отражения мистических тенденций правителя-поэта. Экземпляр Дивана Бабура в библиотеке Раза города Рампур в Индии является важным, так как включает рубай, написанный руками самого Бабура. В мемуарах Бабура, которые многократно изучены, в том числе и западными исследователями, имеются много информации, касающихся его личной жизни. Во время своей болезни Бабур переводил “Рисале-и Валидийе” духовного лидера Ходжа Убейдуллаха Ахрари в целях найти исцеление. Поэт верил, что он исцелился быстро благодаря святости Ахрари, и тем самым показал свою привязанность великому мистика Ходже Убейдуллаху Ахрари.

Слова-ключи

Бабур, Рисале-и Валидийе, Перевод, Цель написания, Убейдуллах Ахрари